

Sven Winberg

Rapport från en enkät dec 2014 från SNF till Stockholms Tingsrätts nämndemän

---

Mot bakgrund av att antalet medlemmar i föreningen minskat under de gångna två åren beslöt SNF:s styrelse under hösten 2014 att göra en insats för att rekrytera både tidigare medlemmar och nya till föreningen. Det fanns dessutom anledning att beskriva styrelsens inställning till frågan om SNF:s medlemskap i Nämndemännens Riksförbund och till nämndemannafrågan i samhällsdebatten. Vi ville också nå ut med vårt program inför våren 2015.

För att styrelsen ska kunna verka på bästa sätt för våra medlemmar ville vi ställa några frågor till dem om hur man ser på uppdraget och på föreningens möjlighet att stödja sina medlemmar i uppdraget.

Med hjälp av Tingsrättens administration fick vi skicka med vår information och en enkät i samband med utskicket kring årsskiftet 2014/15 till samtliga nya nämndemän i Stockholms Tingsrätt. Senare, i februari skickades enkäten också ut elektroniskt till SNF:s medlemmar.

Av föreningens 124 medlemmar svarade 26 på enkäten, varav 12 elektroniskt och 14 via förslagslådan i nämndemannarummet. Av samtliga 26 var 3 nya nämndemän och övriga hade i genomsnitt varit nämndemän i drygt 9 år med en spridning från 2 till 23 år. Samtliga svarande utom en är medlemmar i Stockholms Nämndemannaförening. Medelåldern på dem som svarade var drygt 69 år med relativt liten spridning med undantagen äldst 80 år och yngst 43 år. Enkäten bestod av 16 öppna frågor.

Här följer en redovisning av svaren på enkäten:

- *Vad gjorde dig intresserad att bli nämndeman?*

En majoritet uttrycker intresse för ”rättsväsendet, rättssamhället, rättsfrågor, brottsförebyggande, juridik, rättspatos, rättssäkerhet, insyn i rättsprocessen, kriminalpolitik”; eller samhällsintresse och politiskt intresse men också ”pliktkänsla, stort ansvar, samhällets baksida, enskilda rättsfall som väckt intresse, människoöden, förslag från kamrater.

- *Idag nomineras nämndemännen av de politiska partierna. Tycker du att det är en bra ordning?*

21 av de 26 svarar ja; en är tveksam, en har ingen uppfattning i frågan, 3 tycker inte det; en med kommentaren att det borde vara en plikt för alla som röstar i riksdagsvalet.

- *Vilket är det mest positiva med att vara nämndeman?*

Den demokratiska förankringen; det gör rätten mer legitim; närheten till de rättsliga instanserna, lärorikt; Man lär sig mer om rättssamhället och om situationen för människor i olika samhällsskikt; Insyn i rättsapparaten; Känslan av att bidra till rättsstaten; Fin sammanhållning inom kåren; Tillfälle att resa och lära sig; Få gå på föredrag och lära sig nytt; Påverkan; Möter en helt annan del av samhället än man gör annars; Träffar intressanta människor; Att få bidra med sunt förnuft; Den intellektuella utmaningen; Inblick i den kriminella världen

- *Vilket är/har varit mest negativt*

Det vanligaste svaret som många ger uttryck för är inställda förhandlingar, tidsspillan, håltimmar etc. Men några ger också uttryck för att ”allt är bra”.

Dåliga tjänstgöringsvillkor, t ex att kallas till heldagstjänstgöring som blir halvdag med åtföljande halvdagsarvode; Den frustration som uppstår när förhandlingar ställs in utan att man ibland inte får reda på varför; Dåligt fungerande delgivning; ”Fånigt svar men nämndemännen har en dålig kaffeapparat och för få toaletter”; Det är dyrt för samhället när mål blir inställda; Några inblandade juristers attityd mot nämndemännen; Attityder från vissa rådmän; Kollegor som somnar under förhandlingarna; Den okunskap som en del kollegor visar beträffande påföljder och straff. Några få nämndemän som stör friden och arbetsglädjen

- *Vad tycker du skulle behöva förändras i arbetet som nämndeman?*

Det vanligaste svaret är mer utbildning men det förekommer också andra svar som mer gemenskap mellan nämndemän och övriga på Tingsrätten; Heldagsarvode om man kallas till heldagstjänstgöring; Mer insyn i förundersökningarna men också:

Mer respekt för rollen som nämndeman i stort; Enkel tillgång till information om utfallet av målet om det överklagas och behandlas i högre instans; Nämndemannakåren borde bättre spegla samhället; Nämndemannaföreningens studieresor och föreläsningar är mycket intressanta. Det skulle vara nyttigt för alla nämndemän att få den informationen. Inför en klädkod-även för övriga i rätten

- *Vad skulle du vilja att SNF gör som vi inte gjort?*

Tillsammans med lagmannen ordna en fest för alla som arbetar i huset; Främja bättre och lugnare medlemsmöten präglade av respekt; Informera om nya lagar och förändringar; Göra fler arrangemang och resor- man kommer inte alltid med-; Mer utbildning, även dagtid; Kom med ett nytt erbjudande om visitkort; Mer omfattande information vad det innebär att vara nämndeman; Gå ur NRF! Arbeta för förbättring av tjänstgöringsvillkoren i stort; Trycka på Domstolsverket om bättre utbildning av nämndemännen

- *Vad skulle du vilja att SNF gjorde för att stödja dig i din roll som nämndeman?*

Jag är nöjd; Ordna öppna träffar utan program för att träffas och prata, kanske en gång per kvartal; Ordna mer utbildning; Definiera och kräv vidareutbildning av nämndemän; Utbildning i processrätt och bevisvärdering; Det behövs tydligare krav på nämndemännen t ex inom områdena rollen i rättsväsendet, bevis och bevisvärdering, påföljdens innebörd; SNF måste verka för att vi ges adekvat kompetens för uppdraget, byggd på en aktuell analys; Se över ersättningen.

Mer PR i tidningar etc. om nämndemannauppdraget; Låt nämndemän intervjuas; Upplys nämndemännen om vad som händer inom domstolen; Fortsätt som nu men kräv gärna närvaroplikt; Arbeta mer med attityden till nämndemännen. Lagmannens uttalande på förra årsmötet att han inte tycker om nämndemansmedverkan vid rättegångarna var visserligen hederligt men inte hedrande; SNF måste aktivt verka för en ändrad attityd till nämndemännen.

- *Är du nöjd med informationen från SNF?*

Ja, men kvalitén på den skriftliga informationen kunde vara bättre; Ja, jag är nöjd men det skulle finnas en spalt med både ris och ros; Javars men den kunde naturligtvis vara mer djuplodande och omfattande; Ja, vi har en fantastisk ordförande och kassör; Två andra svar är: oftast eller både och; endast en svarar nej på frågan, övriga ja.

- *Skulle du vilja ha mer information från andra källor, t ex från Tingsrätten, Domstolsverket för din tjänstgöring som nämndeman?*

Ja, om vad som händer i huset, omorganisationer osv.; Javisst!; Ja, den färdiga domen via mail; Ja, det skulle jag läsa med intresse; Ja, all information mottas tacksamt; kanske; Övriga svarar oreserverat ja medan 4 svarar nej på frågan

- *Läser du tidningen Nämndemannen?*

21 svara ja, en med tillägget ”men den kunde förbättras”; en ibland, två nej, två nya nämndemän ”inte ännu men jag ska”

- *Är det något du önskar tidningen Nämndemannen skulle skriva om?*

Ja, en beskrivning av vad förbundsstyrelsen arbetar med och en ekonomisk redovisning, åtminstone per halvår. Även en redovisning av styrelsens arbete. Det bör vara fler insändare/blänkare från oss nämndemän; Färre reportage från NRF:s möten och mer faktaartiklar som ger mer information; Skriv om hur NRF arbetar med effektivisering av sin verksamhet; Normmedvetenhet och hur det kan påverka förhandlingen; Det skulle vara intressant om det skrevs om uppföljningar om vad som händer med unga missbrukare som upprepade gånger blir dömda för vård istället för straff och vad ett straff skulle kunna betyda; Spegla olika tingsrätters arbete, följ utvecklingen av rättsväsendets organisation; spegla olika mål, juridisk praxis och olika domslut; skriv om långmål där nämndemän har medverkat; Rättsfall som belyser rättstillämpningen, bevisvärdering, jävssituationer mm.; Intressanta mål vars utgång blir prejudicerande; Om regeringsskiftet; Tidningen borde läggas ut på nätet istället för att tryckas; Skriv om nämndemannens arbetsdag; Gärna intervjuer med åklagare om hur de arbetar;

Sammanfattning

En svarsfrekvens på enkäten på drygt 20 procent av alla SNF:s medlemmar är naturligtvis otillräcklig för att dra bestämda slutsatser om vad SNFs medlemmar i allmänhet och i synnerhet alla Tingsrättens nämndemän tycker i olika frågor. Den ger ändå indikationer inom några områden där det finns mycket tydliga uppfattningar hos en majoritet av de svarande. Det är till exempel uppenbart att det finns en stark önskan om mer utbildning för uppdraget bland dem som svarat. Drivkraften bakom att man sökt sig till uppdraget är både ett starkt samhällsintresse och intresse för rättssamhället. Man oroar sig för attityderna till nämndemännen och tycker att det behöver göras något åt det.

Dessutom finns det enskilda intressanta uttalanden som kan ge uppslag och vägledning för arbetet i SNF s styrelse och kanske även för Tingsrättens ledning. Tidningen Nämndemannen har dessutom fått ett antal uppslag för kommande nummer.

SNF s styrelse återkommer till vilka slutsatser för vårt arbete vi drar av resultatet av enkäten.

SNFs styrelse tackar alla som bidragit med sina svar till enkäten!